

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

3 Vtrumne eadem sit materia distributiu[m] ac commutatiuæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

bello seu egregium consilium principi dedit, vel invidias coniurationesve detegit. Is namque etiam si nullum talibus constitutum esset stipendium, dignus est cui iusta beneficio pro obsequio conferantur.

Tertium
argum.

Distributio vero bonorum communium non est compensatio, sed nuda attributio eorum, quae totius corporis sunt ad partes. Quapropter partium merita non eodem pacto in omnibus rebus publicis estimantur, ut Arist. loco citato meminit. Nam ubi res publica per Democratiam, id est per populi aem potentiam gubernatur, nulla alia merita libantur, quam libertas, ut scilicet quia omnes aequa libertate fruuntur, a qua suscipiant. Nisi forsitan libertinis, qui mancipia erant, minus, illis autem qui ingenuitate clariores sunt, plus obtingat. Sed in Oligocratia, hoc est paucorum potentia, secundum diuitiarum quantitatem fit aestimatio, ut quo quisque plus habeat, eo plus recipiat, quae iniquissima est omnium distributio. At vero in Aristocratia, hoc est, optimorum potentia, usus distributionis est secundum virtutum merita. Et talis debet in regno perspicui, quod rex optimus regit. Nam cum honos aliat artes, nullum inter mortales valentius est virtutum incitamentum & fomentum, quam cuique pro meritis honores deferre. Etenim qui solo virtutis amore, futurum inspectantes seculum, ad officia acceduntur, impendio quam rarissimi sunt. Ob idque Cato admonere Patres Conscriptos consueverat, ut bene consularent, quibus virtutibus praemia ponerent, quoniam non alias poterat inuentus persequi quam quibus possent statos sibi honores assequi.

ARTICVLVS III.

Utrum eadem sit in materia distributio, & commutatio iustitia.

DE materia autem harum specierum eadem sit utriusque iustitia, quae in hac tantum species specialissimas diuiditur? Apparet enim primum esse eandem in materia, alias essent vique ad eo virtutes ipsae diuersae, ut non continerentur sub vna cardi-

nali virtute iustitia, diuersitas enim materia temperantiae, & fortitudinis, constituit duas per se virtutes cardinales, consequens autem est falsum & contra Aristor. sententiam atque omnium quatuor duntaxat discernentium cardinales virtutes. Mox arguitur contra id, quod questio latenter etiam interrogat. Iustitia commutativa diuiditur in species multas, ergo istae non sunt specialissimae atque aeternae. Antecedens patet. Aristoteles connumerat diuersas materias, quin vero formas commutativae iustitiae, altera quippe est commutatio voluntaria, atque altera involuntariam per vim, & involuntariam per fraudem, non ergo utraque specialissima species est. In contrarium est Arist. eo loco ubi ait distributivam distributiones dirigere, commutativam vero commutationes, cuius tamen commutativae nullas distinguit species.

Questio duas habet particulas, ad quas perinde duabus operae pretium est conclusionibus respondere. Prior sit haec: Materiae remotae appellanti, eadem est virtusque iustitia, proxima vero diuersa. Prior pars sic ostenditur. Materiae remotae harum virtutum sunt tam personae inter quas, quam res in quibus sic distributio & commutatio, haec autem eadem, sunt, sit enim tam distributio, quam commutatio exteriorum, rerum, nempe frumenti, vini, olei, & pecuniae inter eosdem ciues. Posteriori item conclusionis membrum est euidentissimum. Materia liquidem proxima est rerum usus, & constat distributivam iustitiam dirigere usum illum, qui est res ad iudicare ciuibus ratione debita, non quod proprium erat singulorum, sed quod erat totius rei publicae, ad quam (ut diximus) functionem alia ratio exigitur, aliaque existit difficultas, quam in commutativa. Facultas autem commutativae est usum rerum moderari in reddendis debitis singulorum peculiaribus. Unde patens fit ad prius argumentum responsio. haec namque vltimum diuersitas, eadem diuersitate specierum virtutis constituitur, non tamen tantum quo minus ambae continentur sub specie iustitiae particularis, quae in rebus versatur extrinsecis, earumque, vltibus circa particulares personas. Secus autem de temperantia & fortitudine, quippe quarum altera versatur circa rationis delectationes, eorum sensibilibus, quae

nos ad se alliciunt & pertrahunt, altera vero circa objecta irascibilis appetitus, quæ sua nos arduitate & horrore conteritant & a seipsis auerfantur. Est enim hæc tanta diuersitas, vt diuersas constituat cardinales virtutes. Posterior conclusio est. Materie varietas quæ commutatur iustitiz subicitur, neutiquam eadem virtutem in species plures disungit, sed est vnica eademque atoma. Huius autem veritatem conclusionis hac diuisionum ferre venari sane possumus. Prima enim diuisio sumitur ex commutationu diuersitate per ordinem ad voluntate commutatio num nanque altera est voluntaria, altera vero inuoluntaria. Inuoluntaria quippe commutatio est, quando quis rem sibi alienam vlturpar, vel personam, vel opus inuito domino, vt in furto; voluntaria vero quando quis rem a domino volente & consentiente suscipit, vt in mutuo. Vbi adnotandum subinde est commutationis nomen non simplicem denotare vel dationem, vel receptionem; vbi enim res gratis datur, donatio recipitur, nulla est commutatio, sed tunc datio proprie est commutatio (vbi nomen clamat) quando alter dat, vt recipiat, alter vero recipit vt reddat, vt patet in mutuo in deposito, in venditionibus cõditionibus, reliquisque id genus ciuibus pactis. Quocirca commutatio in vniuersum spontaneam quampiam atq. voluntariam actionem ex vtraque parte significat, videlicet tam conferentis, quam recipientis. Contraria rationem inuoluntaria commutatio inuoluntariam supponit actionem, tam ex parte patientis, quam ex parte auferentis. In furto namq. neq. dominus dat vt recipiat, neq. fur caput vt reddat, sed ille contra suam voluntatem patitur, hic autem libere accipit quod nollet vnquam rependere. Anamen dum postea restituit, nihil refert, vltone reddat penitentia ductus, an a publica potestate compulsus. A priori namq. radice acceptiones, puta ab inuoluntaria oblatione nuncupatur commutatio inuoluntaria vel voluntaria. Nam & vbi fuit acceptio voluntaria, potest etiam reddi, esse inuoluntaria, vt puta quando infidus emptor vt cogitur pretiu soluere. De donatione autem dubiu est, vtrum vtriusque partis exigant assensus, videlicet non solum dantis, veru & recipientis, an scilicet si Petrus animo suo, vel verbo inficio Pau-

lo quidpiam donaret donatione illa teneretur antequam alius acceptaret. Et videtur teneri, quia cum quis Deo apud se quidpiam vouet, illico obligatur, pariformiter ergo ligari videtur qui donauit. Responderetur tamen quod cum dario relationem dicat ad accipientem, non videtur ori obligatio antequam alter acceptet. Et ideo reuocari forte potest, etiam absque vlla iusta causa. Secus de voto Deo facto; quia ipse, si iustus est, semper acceptat. Si autem solenniter coram testibus donatio fiat absenti, tunc standum est iuri civili. Arbitror enim absq. donatarij consensu, vel legitima causa iure reuocationem non sinere. Quod si ita est, nec conscientia id permittit. At vero quoniam Arist. 3. Ethic. duabus de causis accidere docet inuoluntarium, scilicet aut vi & metu, aut ignorantia, subiicit in 4. lib. inuoluntarias commutationes in duo, scilicet in eas quæ occulte & ignorante domino per fraudem fiunt, & eas quæ per violentiam manifeste. Atq. vtraque denarrat illic Aristot. locupletius autem S. Thom. 2. 2. q. 61. art. 3. vtraque enim cadere potest, aut in rem tuam, aut in tuam personam, aut in tuos, scilicet in eos qui ali qua sunt tibi necessitudine coniuncti. Res igitur tuæ aut subdole tibi & occulte furripunt quod vocatur furtu, aut manifeste, & id appellatur rapina. In tuam autem personam substantiam committi potest hominidum, lætio alia, aut occulte, vt per beneficium seu per insidias, manifeste autem per apertam vim. Et rursus personæ dignitas impeti potest aut clanculum, vt per falsa testimonio, perque latentes detractiones, quibus fama aestimatioq. deteritur, & corroditur, manifeste autem per calumniam in iudicio, aut per conuicia, quibus honori detrahitur. In persona autem sibi coniuncta potest cuiuspiam iniuria fieri vel in vxore per oculum adulterium; vel in seruo, qui vt fugiat seducitur. In quibus etiam potest & manifestarijs quis iniurijs onerari tametsi quod de seruo dictum est, rapina habeat aut furti rationem. Commutationes itidem voluntariæ per sua quoque membra articulatim subsecantur. Enimvero primum, dum quis rei suæ dominium in alium transfert non animo quidquam recipiendi, vt puta dono aut legato, non est proprie commutatio, vt iam modo dicebamus; Quapropter neque ad iustitiam com.

Solutio

Diuisio spontanea commutatio-

Aristot.

S. Tho.

Multiplex genus commutatio-

com.

VOTO
IURE
COGITARI
DIT
13

commutativam hæc actio pertinet, sed ad virtutem liberalitatis, quoniam nulla illic subest ratio debiti. Commutationum ergo diuisio quæ sponte fiunt, sic ingenere habet. Aut enim est mutatio, pura vbi quis rei vsum gratia alteri concedit cum pacto recuperandi rem, nam si præter rem aliquid pro vfu recipiat, tunc in his quæ vfu consumuntur, vt pecunia, frumento, & similibus, vsura est, ad rapinam pertinens in his autem quæ vfu non consumuntur, locatio aut conductio. Si autem quis rem suam tradit non ad alterius vsum, sed vt ipsam rursus recipiat, tunc id si fiat conseruationis gratia depositum est, si autem vt alterum tuti reddat, vt tunc aut impignoratio est aut fideiussio. Dum autem quis rem suam in alterius dominium transfert, nõ animo eam rursus recipiendi, sed eius tantum pretium, tunc est venditio. His ergo præcisus probatur. secunda conclusio. Spes virtutum, vt dictum est distinguuntur per obiectorum rationes & formas, ratio autem debiti, quod obiectum est iustitiæ commutatiuæ, eadem in his omnibus materijs existit, ergo vnica est species iustitiæ ad omnes patens. Probatur Minor, quoniam iustitia commutatiua tantum hoc respicit in radice debiti, quod res sublata propria fuerit possessio domini hoc enim differt a distributiua. Quod autem res illa iuste vel iniuria, per fas aut per nefas fuerit sublata, nihil ad ipsam. Etenim quantum ad restitutionem spectat, ad eadem æqualitatem fieri debet. Et per hoc patet secundi argumenti solutio. Negatur enim antecedens. Neq. Arist. ait voluntarium, & inuoluntarium in commutationibus duas discernere species iustitiæ, sed duas partes. Nam etsi illæ differentie duas species distinguant in genere morum respectu voluntatis, eo quod inde nascitur distinctio inter iniuriam & iustitiam, tamen ratio iustitiæ commutatiuæ minime in illam diuersitatem fertur.

ARTICVLVS III.

Vtrum eadem sit vtriusque iustitiæ forma.

Sperest denique, vt quarto loco exploremus, an forma iustitiæ perinde

ac remota materia, eadem sit in vtraque virtute? Id quod potissimum in gratiam Arist. interrogamus, quippe qui s. Ethic. cap. 5. disputat an iustitiæ forma sit quædã repassio? Et arguitur a parte affirmatiua ex finali iudicio, vnde maxime fumenda est regula. Illic enim (vt ait Paul) debet vnusquisque recipere prout gessit in corpore & Christus Matth. 7. in quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini, & in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis. Quibus verbis colligitur vnumquodque repassione plectendum, secundum quantitatem actionum quibus præce egit. Itẽ arguitur secundo loco. In vtraque iustitia attenditur repensio quædam scilicet in distributiua præmiij ad meritum & dignitatem personæ, & in commutatiua rei ad rem, siue in iuria aliqua intercesserit siue nulla, vt in superioribus dicebamus. Idem autem esse videtur repassio quod repensio siue boni siue mali, pro eo, quod quisque accepit, seu vi abstulerit, seu domini v oluntate. Constat ergo cuiusque forma iustitiæ in repassione, vel quod munus Latine dicitur, in contrapassiones Contrarius est Arist. cod. 5. Ethic. contra Rhadamantum, asserens quodlibet iustum in simplici repassione consistere.

Vt responsio questionis huius lucidius instituat, præmeditanda cum S. Thom. est nominis significatio repassionis, seu vt ipse ait, contrapassionis. Primæ enim huius verbi significatio ad id tantum accommodatur, quod quis contra suam voluntatem patitur pari enim violentiam sonas, est autem violentum, secundum Arist. Ethic. 3. cui passum non confert vim. Ob idque in moribus iniuriam significat, quam quis iniurijs accipit. Quapropter repassio idem est, quod tenendum pari, quantum quis vi aut fraude alteri iniuriam sine fiat in persona, quod maxime proprium est, siue in rebus, quod suam etiã propter inuoluntarium proprietatem habet. Id quod antiqua lege vtroque modo iustum erat, secundum illud Exod. 21. Reddet animam pro anima, oculum pro oculo. &c. Et cap. sequenti Si quis furatus fuerit bouem aut ouem, & occiderit vel vendiderit, quinque boues pro vno boue restituet, & quatuor oues pro vna oue, repassio ergo furis non erat reddere simpliciter, nam hoc simplex restitutio postulat.

Probatio conclusio.

Ad secundum argumentum.